

عقل و عشق

1-08-1608:16:18 P

گردآوری:

دکتر محمد حسین قهرمانی

عضو هیأت علمی دانشگاه علوم پزشکی شیراز

انتشارات دانشگاه علوم پزشکی شیراز

- سرشناسه : قهرمانی، محمدحسین، ۱۳۲۷-
 عنوان و نام پدیدآور : عقل و عشق / گردآوری : محمدحسین قهرمانی
 مشخصات نشر : شیراز: دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی درمانی استان فارس، ۱۳۹۵.
 مشخصات ظاهری : ۸۸ص: ۵/۱۴: ۵/۲۱: س م
 فرمست : دانشگاه علوم پزشکی شیراز ۱۶۶.
 شابک : ۹۷۸-۶۰۰-۶۳۹۱-۴۷-۲

- وضعیت فهرست نویسی : فیبا
 اداداشت : نمایه
 موضوع : عقل-شعر
 موضوع : عشق-شعر
 موضوع : فارسی-مجموعه ها
 شناسه افزوده : دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی درمانی استان فارس
 رده بندی کنگره : ۳۹۵ ق ۵۲/ع۷ PIR۴۰۵۲
 رده بندی دیویی : ۰۰۸
 شماره کتابخانه ملی : ۲۲۰۹۱۳

1-08-1608-16:18 P

عقل و عشق

گردآوری:

محمدحسین قهرمانی

ویراستاران ادبی: دکتر منیژه عبدالحی، هره مدیر تولید: دکتر سعید نعمتی

امور اجرایی نشر: سارا هاشمی، رخسار باقرزاده، فاطمه علیشاهیان

ناشر: انتشارات دانشگاه علوم پزشکی شیراز

صفحه آرای: موسسه کتاب آرایان فارس

چاپخانه: دنیا

چاپ اول: ۱۳۹۵ شمارگان: ۲۰۰ جلد قیمت: ۱۲۵۰۰۰ ریال

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۶۳۹۱-۴۷-۲ ISBN: 978-600-6391-47-2

آدرس: شیراز - بلوار کریمخان زند - ساختمان مرکزی دانشگاه علوم پزشکی شیراز - اداره انتشارات دانشگاه

تلفن: ۰۷۱-۳۲۱۲۲۲۲۳

تلفن و هارنیکار: ۰۷۱-۳۲۳۵۱۸۶۵

آدرس اینترنتی: <http://Nashr.sums.ac.ir>

پست الکترونیکی: Nashr@sums.ac.ir

پیش گفتار

من این حروف نوشتم چنان که غیرندانست
تو هم ز روی کرامت چنان بخوان که تو دانی

وقتی آثار عربی از جمله آثار گران سنگ ادبیات ایران و جهان یعنی مثنوی مولوی و دیوان حافظ را ورق می‌بینیم این بزرگان را داعی مقوله سترگی به نام عشق می‌بینیم که در اکثر اوقات بر مقایسه و قرار دارد. این موضوع در بدایت امر برای مبتدیان امری شگفت به نظر می‌آید. خاصه آنکه می‌بینند حافظ و مولانا در بیشتر موارد جانب عشق دیوانه و سجنون را بر گرفته و عاقلان را اثری سرگردان در دایره روزگار معرفی می‌کنند. البته این تضاد تنها متوجه عقل و عقلانیت نیست، بلکه می‌بینیم شاعر با زهد و زاهد، فقه و فقیه، فلسفه و فیلسوف نیز سرجدال دارد که گاه همین موضوعات باعث ایجاد نگرشی خاص در مورد ساعر یا خاصه در مورد حافظ شده و او را فردی لایابالی و در ستیز با شریعت و عقل معرفی می‌نمایند. اما اگر کمی غور و تفحص کنیم، مولانا را فرزند فقیهی عالی‌قدر به نام بهاء الدین رومی می‌بینیم که خود منبر وعظ داشته و با تمام آثار فقیهی و عقلی روزگار خود آشنا بوده است. مولانا از یک طرف «زیادات»^{*} و «سلسله»^{**} را خوانده و از طرف دیگر با «معارف» و «منطق الطیر» و «حدیقه» و «تذکره الاولیاء»^{***} آشنایی دارد و با آثار بزرگان همه نحله‌های فکری

*. نام کتابی است در فروع مذهب حنفیه تألیف محمد بن حسن فرقد دانشمند حنفی مذهب قرن دوم هجری.

** نام کتابی است از عبدالله بن یوسف بن محمد جوینی فقیه شافعی قرن پنجم هجری.

از جمله ابن سینا، افلاطون، جالینوس، غزالی، فخر رازی، عطار، سنایی، و دیگران آشنایی کامل دارد و یا حافظ را فردی می‌یابیم که به قول محمد گلندام در مجلس درس قوام الدین عبدالله حاضر می‌شود، «کشف کشف» و «مطول» می‌خواند و با متفکرین کشور جهان اسلام از ابن سینا گرفته تا ابن عربی، سعدی، ابن فارض، ابوالاء، نجم رازی، تا شعرای عهد جاهلیت هم‌چون فند زمانی آشنایی دارد و در ریاض، نفه، منطق، فلسفه، طب، نجوم، موسیقی، خط و بسیاری از علوم دیگر اگر سرآمد نبوده، اقل دستی در کار داشته و لذا عقل، ابزاری سترگ برای او در مسیر تعالی و راز گرفتن در بالاترین قله تفکر بشری می‌باشد.

در این مقاله بر آن نیم که ستیز و تقابل عقل و عشق را در آثار این بزرگان مورد بحثی اجمالی قرار دهیم. تا بنیم اصولاً این دو مقوله قابل جمع و آشتی می‌باشند یا نه و در عین حال، با نگاه عقل و عشق را در عین حال مورد بحث و بررسی قرار دهیم.

گرچه در این کتاب از آثار بزرگان مختلف استفاده شده، اما بیشترین تاکید بر روی دیوان حافظ، مثنوی معنوی و دیوان ابن عربی قرار گرفته که در واقع شورانگیزترین ابیات را در مورد عقل و عشق در برداشته و ضمناً مورد استفاده و عنایت بیشتر مردم از خاص و عام می‌باشند بدان آید که مورد قبول قرار گرفته و در نظر آید.

عقل گوید شش جهت حدست و بیرون راه نیست
عشق گوید راه هست و رفته‌ام من بارها

فهرست مطالب

پیش گفتار.....	۵
مبدأ عشق.....	۱
عشق علت آفرینش.....	۵
عشق در قرآن و منابع دینی.....	۵
اشتقاق عشق و اقسام آن.....	۲۱
عشق مجازی.....	۲۵
عقل جزوی.....	۳۳
خصوصیات عقل جزوی.....	۳۵
خصوصیات عقل کلی.....	۴۳
خصوصیات عشق.....	۴۷
فهرست منابع:.....	۷۷
فهرست آیات.....	۸۱
فهرست احادیث وادعیه.....	۸۳
فهرست راهنما(واژه یاب).....	۸۵